Correctievoorschrift HAVO

2023

tijdvak 1
vrijdag 05 mei
07.30 - 10.30 uur

Papiamentu HAVO

Verwerken scores
Verwerk de scores van alle kandidaten in het online AWP-programma.
De scores moeten uiterlijk maandag 5 juni 2023 om 12.00 uur ingevuld zijn.

Het correctievoorschrift bestaat uit:
1 Regels voor de beoordeling
2 Algemene regels
3 Vakspecifieke regels
4 Een beoordelingsmodel

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 30, 31 en 32 van het Landsbesluit eindexamens vwo-havo-vsbo d.d. 23-06-2008, PB 2008 no 54.
Voor de beoordeling zijn de volgende passages van bovenvermelde artikelen van het Landsbesluit van belang:

1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het ETE (Examenbureau).
2 De directeur doet de van de examinator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommitteerde toekomen.
3 De gecommitteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het ETE (Examenbureau).
4 De examinator en de gecommitteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
5 Komen zij daarbij niet tot overeenstemming, dan wordt het aantal scorepunten bepaald op het rekenkundig gemiddelde van het door ieder van hen voorgestelde aantal scorepunten, zo nodig naar boven afgerond.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen van toepassing:

1 De examinator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinator en door de gecommitteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, .., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
  3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;

3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
3.4 indien slechts een voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
3.5 indien meer dan een voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd worden, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.

4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal punten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan een antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.

5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar een keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

7 Indien de examinator of de gecommitteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dit examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij dient de fout of onvolkomenheid wel mede te delen aan het ETE. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen door het ETE rekening gehouden.

8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.

9 Het cijfer voor dit examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor dit examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer. Dit cijfer kan afgelezen worden uit omzettingstabellen die beschikbaar worden gesteld na bepaling van de definitieve cesuur door het ETE.

3 Vakspecifieke regels

Voor het vak Papiamentu HAVO zijn de volgende vakspecifieke regels vastgesteld:

1 Teksten met vragen

1.1 Bij de beoordeling van antwoorden op open vragen worden, gelet op de aard van de opgaven, geen punten afgetrokken voor spelfouten. Voor idiomatische en grammaticale oneffenheden geldt hetzelfde, tenzij het antwoord er minder juist of zelfs fout door wordt.

1.2 Bij enkele open vragen wordt aangegeven dat de kandidaat zich aan een bepaalde antwoordlengte moet houden. Indien de kandidaat bij een dergelijke vraag een antwoord geeft dat inhoudelijk volledig goed is en dat strikt, dus zonder enige overschrijding, binnen de gegeven antwoordlengte valt, *kan* daarvoor een extra deelscore van 1 scorepunt toegekend worden. Dit wordt in het beoordelingsmodel aangegeven.

2 Samenvatting

2.1 De beoordeling van de samenvatting geschiedt aan de hand van een overzicht van de in de opdracht gevraagde informatie-elementen.

2.2 Bij het toekennen van het aantal scorepunten aan de informatie-elementen dient gelet te worden op de inhoud, samenhang en formulering:

- Inhoud: de informatie-elementen dienen inhoudelijk correct te worden weergegeven.
- Samenhang: indien de kandidaat een aantoonbaar onjuist verband legt tussen twee informatie-elementen, dienen aan één van beide, afhankelijk van de gemaakte fout, geen punten te worden toegekend.
- Formulering: de weergave van de informatie-elementen moet begrijpelijk zijn voor een lezer die de uitgangstekst niet kent en moet bestaan uit goedlopende zinnen die een doorlopend geheel vormen (eventueel in enkele alinea's). De samenvatting mag dus niet als puntsgewijze opsomming of in telegramstijl genoteerd zijn. Voor een informatie-element dat geheel in telegramstijl is weergegeven, dienen geen scorepunten te worden toegekend.

2.3 Voor spelfouten worden geen punten afgetrokken. Hetzelfde geldt voor idiomatische en grammaticale oneffenheden, tenzij een inhoudselement er minder juist, minder volledig of zelfs fout door wordt.

2.4 Het is de kandidaat toegestaan het genoemde maximumaantal woorden in de samenvattingsopgave met 10% van het aantal toegestane woorden te overschrijden. Indien door de kandidaat het aantal toegestane woorden met meer dan 10% wordt overschreden, worden voor de grotere overschrijding per vijf woorden 2 scorepunten afgetrokken. Zie verder het beoordelingsmodel.

Voor dit centraal schriftelijk examen Papiamentu HAVO eerste tijdvak 2023 kunnen maximaal 47 scorepunten worden behaald. Het examen bestaat uit een tekst met 19 vragen en een tekst met een samenvattingsopdracht.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.
Alle open vragen moeten in het Papiamentu beantwoord zijn.
De antwoorden op de open vragen dienen uiteraard beoordeeld te worden op basis van hetgeen in Algemene regels 2.3.3 vermeld wordt.

Teksto 1 Abolí matrimonio

1 **C**

2 **C**

3 **B**

4 **B**

5 **D**

6 **D**

7 **A**

8 **maximum score 1**
refutashon

9 **D**

10 **maximum score 2**
Voorbeeld van een juist antwoord:
- (Parse ku) kasamentu/matrimonio (ofisial) 1
- ta un manera pa obligá / preshoná pareha pa keda huntu / no separá for di otro. 1

NB: Alleen de eerste 15 woorden beoordelen.

11 **maximum score 2**
Twee van de volgende drie voor elk 1 punt:
ampliashon, argumento, profundisashon

12 maximum score 3

Voorbeelden van juiste antwoorden:

- Kambio den bida / Desaroyo den bida (di un pareha) 1
- por influensiá durashon di (nan) matrimonio. / ta pone ku no tin garantia ku (nan) matrimonio lo dura. 1
- Indien inhoudelijk compleet juist antwoord in niet meer dan 20 woorden 1

13 D

14 maximum score 2

Sita	ECHO	OPINION
1	X	
2		X
3		X

- *Indien 3 kruisjes correct* *2*
  Voor elke fout 1 scorepunt aftrekken.

15 A

16 B

17 maximum score 2

Drie van de volgende vier:
krítiko, envolví, realístiko, preokupá

- *Indien 3 woorden correct* *2*
- *Indien 2 correct* *1*
- *Indien minder dan 2 correct* *0*

18 maximum score 1

introdukshon di / bini ku / kuminsá ku (sistema di) matrimonio sivil

NB: indien het concept introdukshon ontbreekt in het antwoord, 0 pt toekennen.

19 maximum score 5

Ponensia	ta kuadra ku e teksto	ta kuadra ku e fragmento	no ta kuadra ku ningun
1	X	X	
2	X	X	
3			X
4		X	
5	X		

Per regel beoordelen; per volledig juiste regel 1 scorepunt toekennen.

Teksto 2 Uso sabí di internèt

20 maximumscore 18

In een goede samenvatting (190 woorden) moeten de volgende informatie-elementen opgenomen zijn. Verdeling van de deelscorepunten over de verschillende elementen is hierbij aangegeven. Het onderstaande is een voorbeelduitwerking. Uitwerkingen in andere bewoordingen met gelijke strekking zijn uiteraard mogelijk.

Ken i kiko **(max 3p)**

- Ruthmila Obispo, 1
- guia sosial-emoshonal den enseñansa, / ku ta traha na SIGE, 1
- a hasi un investigashon tokante e forma ku hóben na Kòrsou ta anda ku internèt. 1

Problema **(max 3p)**

- Hóben ta hasi poko uso di internèt pa desaroyá nan mes, / hóben no sa di usa tur e benefisionan di internèt, 1
- i nan ta trata sin koutela ku ret sosial 1
- ademas nan no ta para ketu na e konsekuensia di uso deskabeyá di nan propio privasidat riba internèt / internèt tin un banda insigur (ku por hinka hóben den problema. 1

Kousa **(max 3p)**

- Kousa ta ku/ a sali na kla ku 1
- Preshon di grupo por tin / ta di gran influensia (riba nan komportashon) 1
- pa motibu di un desaroyo insufisiente di abilidat sosial / faktor sosial emoshonal. 1

Kon atendé e problemanan **(max 5p)**

Vier *van de volgende elementen voor elk 1 punt:*

- Hóben mester siña di ta mas kouteloso ku uso di internèt i ret sosial. 1
- Hóben mester bira mas resistente digitalmente / Mester instruí hóben tokante norma i balor den uso di internèt i ret sosial. 1
- Mester sòru pa hóben por siña hasi uso inteligentemente di internèt i ret sosial. 1
- Mester siña mayor (i edukadó) kon laga nan yu trata bon i seif ku internèt. 1
- Mayor (i edukadó) mester duna bon ehèmpel kon pa anda ku internèt. 1
- Edukadó mester kapasitá nan mes riba tereno di internèt i ret sosial

- Aanduiding van opsomming, bijvoorbeeld Ademas, / Banda di esei, / Otro 1

Promé paso konkreto, ku meta **(max 4p)**

- (Komo promé paso) ta organisá un konferensia tokante uso sabí di internèt. 1
- Despues di e konferensia, Obispo ke forma un grupo di profeshonal 1
- pa sigui guia e proyekto (tokante uso sabí di internèt / sabiduria di medio di komunikashon), 1
- pasobra nos mester eliminá e atraso riba tereno di internèt. / pasobra mucha lo desaroyá ménos sin internèt. / pasobra nos mester sigui desaroyo mundial. 1

Regeling met betrekking tot overschrijding van de woordgrens (190 woorden) van de samenvatting

Tel het exacte aantal woorden. Voor de eerste overschrijding met 19 woorden dienen geen scorepunten te worden afgetrokken. Voor elke volgende overschrijding dienen per 5 woorden steeds 2 scorepunten te worden afgetrokken tot een maximum van 18 scorepunten. De toepassing van de aftrekregeling kan nooit leiden tot een negatieve score bij deze samenvattingsopgave. De minimum score voor de opdracht is 0 punten.

Schematisch:

T/m 209 wrd	0 punten aftrek
210 - 214 wrd	2 punten aftrek
215 - 219 wrd	4 punten aftrek
220 - 224 wrd	6 punten aftrek
225 - 229 wrd	8 punten aftrek
230 - 234 wrd	10 punten aftrek
235 - 239 wrd	12 punten aftrek
240 - 244 wrd	14 punten aftrek
245 - 249 wrd	16 punten aftrek
Vanaf 250 wrd	18 punten aftrek